

Božena Slančíková Timrava – Ťapákovci - test

Na základe ukážok vypracujte úlohy pod textom:

A

U Ťapákov národa je veľa. Štyria bratia so ženami a deťmi, piaty, najmladší Mišo, ešte mládencom. Dievka jedna, Anča, tridsaťročná – nevydatá. Nevydala sa – je mrzáčkou. Lámka jej telo pokazila ešte za malička. Nechodí, len na dlaniach a kolenách čo sa vláči po chyži. Po driek je pekná; tvár má krásnu dosiaľ, ale nohy si vystrieť nemôže...

B

Chlapi síce sa znášajú, oni pristali, aby gazdom bol najstarší brat Paľo, ako sa i patrí; ale ženy uzhodnúť sa nemôžu. Najstaršia nevesta, Il'a, od Jablonckov braná, myslí, že jej náleží veslo, i drží ho v ruke, no z ostatných ani jedna nie je spokojná s tým, a najnespokojnejšia mrzáčka Anča peknej tváre. Ona k nenávisti popudzuje ešte i ostatné. Ona chce rozkazovať a vždy to chce, čo nechce Il'a. Nechce Il'ú nik, lebo sa vyvyšuje nad všetky. Je i v obecnej službe: je babickou. Bola na kurze v Sobote zo dva mesiace a odvtedy drží sa nad ostatné povýšené, akoby bola nie zo sedliackeho, ale z panského rodu. Nič sa jej odvtedy nepáči v dome, s ničím nie je spokojná. Naučia, majstruje a chce zrútiť staré obyčaje, odjakživa u Ťapákov zakorenené.

C

Ale Anča-mrzáčka jej skočila do reči: „Čo by si ty zažalovala? Chod' si do Jablonckov rozkazovať. Tu nie si ty pani!“

„A ktože je? Ba veru som! smeje sa Il'a. „A oni to musia robiť, čo ja chcem! povie srdnato. „A ty sa nestaraj, ty čuš! Ja tebe nevravím, ale tu týmto somárom!“

„**Somári**“ mlčali i ďalej, akoby sa boli odriekli vravieť v to ráno.

„Čože by si ty mojím bratom nadávala! A keď sa ti nepáči, načo si šla za Paľa? Mohla si sa vydať za kráľa. Lebo ty si len za kráľa súca – ty kráľovná. Keď sa ti tu nevidí – môžeš ísť. My bez teba budeme!“ Mrzáčka od seba odsotila plechový tanierik, z ktorého jedla na obed. Bola zloštná, skoro vždy nahnevaná.

„Veď som to len zavinila, že som šla za neho, za Paľa. Chceli ma i druhí dost!“ horlivo povie Il'a. „A ty že si čo? Zmija, kalika – keď som ja kráľovná.“

D

Il'a zastala si do dverí vypätá ako bohyňa hrozby.

„Ja pri tebe nebudem, počuješ?!“ začala, podoprúc si boky. „V tejto preplnenej kasárni nechcem viac bývať, v tomto neporiadku, v tejto nečistote, v tomto hriechu. Alebo ešte toho leta postavíš dom, alebo odídem!“

Paľo mlčal, akoby vo dverách nik nestál vypätý, nik nevrazil a nik nehrozil. Češe vola, pozorne mu srst' naprávajú.

"A kdeže pôjdeš?" po chvíli sa pokojne spýtal.

„Kde? Do Jablonckov, na otcovský tál... Tak si rozmysli, lebo ja tvojou ženou viac nebudem!"

„Prídeš naspäť!" povie vždy spokojný Paľo. „Už si raz odo mňa odišla, a prišla si naspäť, lebo sa ti u bratov, u Jablonckov, tobôž nepáči!"

Paľo len češe a češe.

„Tak si rozmysli! vraví vypätá Iľa. „Vyber si, alebo ja, alebo Ťapákovci! Moje slová sú sväté. Vravím ti zrozumiteľne!"

Paľo neodpovedá ani tak, ani inak.

„No, táto **krava** a ty, to je jedno!" rozhorlí sa naostatok Iľa a vyjde zo stajne.

1. Zaradíte Timravu do literárneho obdobia slovenskej literatúry. (2b)

.....

.....

2. V čom sa prejavuje kritickosť jej noviel? (2b)

.....

.....

3. Opíšte a charakterizujte vonkajšie a vnútorné vlastnosti Anče-zmije na základe ukážok A a C. Ako spolu súvisia? (2+2+1b)

.....

.....

.....

.....

.....

4. 3. Opíšte a charakterizujte vonkajšie a vnútorné vlastnosti Iľe-kráľovnej na základe ukážok B, C a D (2+2b)

.....

.....

.....

.....

.....

5. Aký vzťah majú medzi sebou hlavné ženské postavy? Prečo Il'a nazvala **Anču „zmijou“** a naopak Anča **Il'u „kráľovnou“**? (2+2b)

.....

.....

.....

.....

6. Akými povolaniami sa zaoberali ženské predstaviteľky? (1+1b)

.....

.....

7. Charakterizujte vzťah medzi Paľom a Il'ou (ukážka D)? V čom spočíva konflikt diela, týkajúci sa ich dvoch? Vysvetlite. (2+1b)

.....

.....

.....

.....

8. Vlastnými slovami vysvetlite výrok: „No, táto **krava** a ty, to je jedno!“ Je v tomto prípade krava expresívnym výrazom? (2+1b)

.....

.....

.....

.....

9. Ako by ste vysvetlili ťapákovskú povahu (môžete si pomôcť synonymami, opisom)? Čo je pre ňu typické? Objasnite rozdiel medzi slovami „Ťapák“ a „ťapák“. (2b+1+1b)

.....

.....

.....

.....

.....

10. Na základe čoho si B. Slančíková-Timrava vybrala svoje prírmenie? (1b)

Σ 30b

.....

.....

.....

.....